

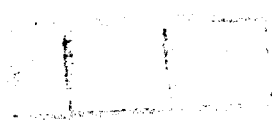
Kabinet van de
Minister van Land
24 OKT 1975
Beh. 6.1225

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No. 9 1975

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht nr. 9 - 1975

(Tijdvak van 1-9-1975 t/m 30-9-1975)

I N H O U D

Nr. 1251.511

	Blz.
CPN: Tegen de crisis - voor uitbreiding van de collectieve voorzieningen	1
Werkers in chemische industrie bundelen actie	4
Werklozen opnieuw in actie?	5
Algemeen Nederlands Jeugdverbond	7
Nederlandse Vrouwenbeweging	8
Rechts-extreme groeperingen	9
Communisme in de Arabische wereld: de CP-Egypte herboren	13

CPN

Tegen de crisis - voor uitbreiding van de collectieve voorzieningen

Op 20 september j.l. demonstreerden ongeveer 7.000 personen in Den Haag tegen bezuinigingen op collectieve voorzieningen. Het initiatief tot de demonstratie was al in juni genomen door een Amsterdams comité van "werkers in de gezondheidszorg, het onderwijs, het welzijnswerk en de kunst" op grond van toen circulerende geruchten dat in 1976 omstreeks twee miljard op deze posten zou moeten worden bezuinigd.

De actie was duidelijk geïnspireerd door de leiding van de CPN, hetgeen behalve uit de gevoerde leuzen en de gehanteerde stellingname ook bleek uit de wijze waarop de demonstratie werd voorbereid en uit de personele samenstelling van het Amsterdamse comité, waarin een drietal districtsbestuurders van de CPN zitting had, te weten:

- O. BOSMA (tevens voorzitter van de ABOP/NVV-afdeling Amsterdam);
- B. BOER;
- T. VISSER (tevens bestuurslid van het anti-CRM-bezuinigingsfront (ACB), dat onder sterke CPN-invloed staat).

Daarnaast hadden in het comité o.a. zitting:

- C. GALENSLOOT (lid CPN, bestuurslid van het Landelijk Actiecomité Gezondheidszorg (LAK), dat geheel door de CPN beheerst wordt);
- G.v.d.WAL (lid CPN, tevens bestuurslid van het Landelijk Overleg Eerstelijns werkers (LOVEL), waarin de CPN eveneens een dominerende positie inneemt);
- S. GROTENHUIS (lid CPN, tot begin september 1975 voorzitter van de ASVA);
- H. VISSER (lid CPN, tevens bestuurslid van de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK), waarin de CPN zich ook sterk doet gelden).

Tegelijk met de aankondiging van de demonstratie werden organisaties, instellingen en personen op voornoemde vakgebieden opgeroepen het initiatief te ondersteunen en de demonstratie te helpen organiseren. Door de CPN-leiding werd het formeren van comité's (die deelname aan de demonstratie moesten organiseren) via de partijdistricten en -afdelingen gestimuleerd. Haar activiteiten leidden ertoe dat in een dertigtal plaatsen "initiatiefcomité's tegen de bezuinigingen op collectieve voorzieningen" werden gevormd. Een aantal van deze comité's belegde plaatselijke protestbijeenkomsten om de betrokken beroepsgroepen te mobiliseren.

De demonstratie werd verder ondersteund door een aantal landelijk werkende organisaties, waarin de CPN een grote of overheersende rol speelt, zoals ANJV, NVB, LAK, LOVEL, LOG, BBK en ACB. Daarnaast werd tot deelname aan de demonstratie opgeroepen door enige plaatselijke afdelingen van vakbonden en politieke partijen, vaak tegen het beleid van hun landelijke leidingen in.

Opgemerkt zij dat ook van CPN-zijde kritiek is uitgeoefend op de organisatoren van de demonstratie. De CPN-kritiek had geen betrekking op de door de organisatoren ingenomen stellingname of de manier waarop de voorbereidingen plaatsvonden, maar op het feit dat in de speciale "demonstratiekrant" geen advertentie was opgenomen voor het dagblad "De Waarheid" en wel een voor "de Volkskrant".

Overigens is het opmerkelijk dat de partij voor het organiseren van "activiteiten op brede basis" steeds een min of meer vast organisatiepatroon volgt. Na een eerste initiatief van een plaatselijk comité (vaak in Amsterdam) volgt een uitzaai van actiecomité's door het gehele land. De comité's komen tot stand via de partijdistricten of -afdelingen of via functionele organisaties, waarin de invloed van de partij overheersend is. Soms verenigen die actiecomité's zich tot een landelijk werkende, functionele organisatie. Dit organisatiepatroon werd behalve voor deze demonstratie ook toegepast bij het tot stand komen van de werklozenactie, bij de actie voor invoering van een vijfploegendienst in de chemische industrie en bij actievormen in de studentenwereld, de gezondheidszorg en het welzijnswerk.

Dat de CPN de inspiratiebron is geweest voor de actie tegen de bezuinigingen op de collectieve voorzieningen bleek vooral uit de politieke stellingname, die gesimplificeerd tot uitdrukking was gebracht in de leuze: "Geen straaljagers, maar verhoging van het voorzieningenpeil". Deze tegenstelling is rechtstreeks afkomstig uit de analyse van de CPN van de regeringsplannen voor 1976. In die analyse - die voor de CPN leidt tot de conclusie dat de huidige regering zo snel mogelijk moet verdwijnen - is bedoelde tegenstelling overigens wel in een ruimer kader geplaatst. De CPN beweert namelijk dat op de interne collectieve voorzieningen wordt bezuinigd om een stijging van de particuliere consumptie te bewerkstelligen, alsmede een verhoging van de uitgaven voor de zogenaamde externe collectieve voorzieningen (NAVO, EEG en ontwikkelingshulp).

Deze tegenstelling tussen inkrimping van de interne en uitbreiding van de externe collectieve voorzieningen is ook tot uitgangspunt gekozen voor de nationale manifestatie, die de CPN op 24 januari 1976 te Amsterdam wil organiseren. In de oproep van het partijbestuur voor die manifestatie (die in oktober in een miljoenenoplage verspreid zal worden) is de analyse van de partijleiding uitgewerkt tot een globaal alternatief regeringsplan. Daarin wordt gepleit voor handhaving en verhoging van de koopkracht, bestrijding van de werkloosheid en bescherming van sociale en culturele verworvenheden. De daartoe benodigde financiën moeten verkregen worden door een sterke vermindering van de defensielasten, door afschaffing van de EEG-bijdragen en de ontwikkelingshulp en door verhoging van de aardgasinkomsten ten koste van de bij de aardgaswinning betrokken maatschappijen.

De nationale manifestatie heeft buiten het op grote schaal propageren van de partijpolitiek ook nog een ander doel. Middels voorbereidende regionale activiteiten, die het alternatieve regeerplan centraal moeten stellen, zal de actie-eenheid aan de basis (vooral tussen socialisten en communisten) versterkt moeten worden. De Nederlandse arbeidersbeweging moet, aldus de oproep, de rijen sluiten en "de socialistische mede-arbeiders" moeten gaan inzien "hoe onwettelijk de illusies zijn van een hervormd kapitalisme (...) en andere reformistische theorieën". Een scheiding der geesten teweeg brengen in het sociaal-democratische kamp acht de partijleiding in de huidige situatie zeer goed mogelijk!

*

* *

Werkers in chemische industrie bundelen actie

Al sinds het begin van dit jaar ijvert een "actiecomité chemische industrie" - gevormd op initiatief van CPN-partijbestuurder A. van KOOTEN - voor de invoering van een vijfploegenstelsel in hun bedrijfstak. Tijdens een bijeenkomst, uitgeschreven door het actiecomité en bijgewoond door werknemers van dertien chemische bedrijven uit het Rijnmond-gebied, werd besloten de strijd aan te binden voor de invoering van het gewenste ploegenstelsel. Daartoe werd door het actiecomité opgeroepen tot de vorming van commissies op de bedrijven, om per onderneming eisen te stellen en actie te voeren. Buiten het geven van leiding aan de actie stelden actiecomité en commissies zich ook ten doel een brug te vormen tussen de georganiseerde en ongeorganiseerde werknemers, om zodoende de actie zo krachtig mogelijk te maken.

Vermoedelijk door de vakanties en gebrek aan tijd van de heer Van KOOTEN (hij was inmiddels politiek verantwoordelijke geworden voor het CPN-district Rotterdam, terwijl het 25ste partijcongres in juni een groot deel van zijn aandacht opeiste) is het actiecomité gedurende de zomermaanden tamelijk inactief geweest. Op 15 augustus werd echter op een bijeenkomst van CPN-leden, die werkzaam zijn in de chemische industrie, besloten tot hernieuwde actie. Tevens werd ingestemd met het voorstel om de activiteiten van de inmiddels in vijf streken gevormde "actiecomité's" te coördineren en te laten leiden door een landelijk comité. De presentatie van dat comité moest plaatsvinden tijdens een landelijke manifestatie op 18 september j.l. De oproepen om aan die manifestatie deel te nemen werden via de partijdistricten over het gehele land verspreid.

Op 18 september waren ongeveer 300 personen aanwezig op de te Spijkenisse gehouden bijeenkomst. Daaraan voorafgaand hadden ongeveer 200 personen deelgenomen aan een demonstratie voor de inwilliging van hun eisen. Behalve tot de vorming van het landelijk comité besloten de aanwezigen ook tot het voeren van een landelijke actie. Deze actie zal in eerste instantie gericht zijn op de vakorganisaties, die gedwongen moeten worden tot een hardere stellingname met betrekking tot de invoering van een vijfploegenstelsel. De heer Van KOOTEN verklaarde dat nu resultaten geboekt moeten worden, want nu zijn, "na boeren, middenstanders, schippers en oud-mijnwerkers de ploegenwerkers in het strijdperk getreden".

*

VERTROUWELIJK

* *

Werklozen opnieuw in actie?

In het begin van de herfst van 1974 besloot de leiding van de CPN bijzondere aandacht te schenken aan het toenemende aantal werklozen. In verscheidene plaatsen werden werklozencomité's gevormd, die de strijd voor de positieverbetering van de werklozen moesten voeren. In december 1974 werden de activiteiten van de comité's gecoördineerd door de oprichting van een landelijk actiecomité werklozen. Het landelijk comité organiseerde landelijke en plaatselijke acties voor een extra uitkering van f. 200,-, voor verhoging van de WW- en WWV-uitkeringen en voor het verkrijgen van plaatselijke werklozencentra. De werklozencomité's waren bovendien actief ter ondersteuning van de werkgelegenheidsmanifestatie van de vakorganisaties, die op 22 februari j.l. te Utrecht is gehouden. Het uitblijven van resultaten van deze activiteiten leidde ertoe dat in mei de acties een wat feller karakter kregen, die tenslotte uitmondde in een landelijk werklozencongres op 28 mei te Amsterdam.

Noch de fellere acties, noch het werklozencongres bleken evenwel in staat de aanhang van de werklozencomité's te vergroten. Door vakanties en door het wegvallen van de landelijke leiding (waarvan de leden inmiddels weer werk hadden gekregen) vielen activiteiten en organisatie sterk terug. Deze situatie was voor de partijleiding onaanvaardbaar, omdat in haar optiek de werklozen de directe slachtoffers zijn van de kapitalistische crisis, die vooraan behoren te staan in de strijd tegen de crisis-verschijnselen. Om na te gaan hoe nieuw leven geblazen kon worden in de werklozenactie werden vertegenwoordigers van de plaatselijke werklozencomité's uitgenodigd voor een landelijke bijeenkomst op 27 september in Arnhem. Omstreeks 150 personen namen deel aan die bijeenkomst, waar zij o.a. werden toegesproken door de heer A. HENDRIKS, die plv. lid is van het partijbestuur van de CPN en recent verantwoordelijk werd gesteld voor het ontwikkelen van de werklozenacties. Hij gaf een overzicht van de ontwikkelingen en activiteiten van het landelijk werklozencomité vanaf de oprichting op 7 december 1974 te Amersfoort en sprak over de taken van de werklozencomité's en het vernieuwde eisenprogramma.

Ter vergadering werd besloten een landelijk gecoördineerde actie te organiseren voor het verkrijgen van een extra uitkering van f. 300,-. Tegelijk moet gewerkt worden aan versterking van de werklozencomité's, hetgeen gestimuleerd moet worden door de uitgave van een landelijke werklozenkrant en door het organiseren van culturele en sportmanifestaties.

Aan het einde van de vergadering werd een nieuw landelijk comité gekozen. Dit nieuwe comité bestaat niet meer uitsluitend uit werklozen. Om de voortgang van de activiteiten te verzekeren zijn ook de oude comitéleden, die inmiddels werk hebben gevonden, weer opgenomen in het landelijk comité dat thans uit 15 personen bestaat. Voor zover bekend zijn alle leden van het comité tevens lid van de CPN. De heer A. HENDRIKS zal als woordvoerder en voorzitter van het comité optreden.

*
* *

Algemeen Nederlands Jeugdverbond

De activiteiten van het ANJV in de afgelopen maand bepaalden zich in hoofdzaak tot protesten tegen de doodvonnissen in Spanje en tegen het bezoek van de gouverneur van Djakarta c.s. aan ons land.

In Amsterdam verklaarde het ANJV zich solidair met de op 28 augustus j.l. gehouden demonstratie tegen de in Spanje uitgesproken doodvonnissen, die op touw gezet was door organisaties van hier te lande wonende Spanjaarden.

In andere plaatsen - w.o. Alkmaar en Groningen - maakte het ANJV deel uit van een reeks jongerengroeperingen, die het initiatief nam tot protestdemonstraties tegen de doodvonnissen, terwijl de op 22 september wederom in Amsterdam gehouden demonstratie geheel door het ANJV werd georganiseerd in samenwerking met de ASVA en de SRVU (Studentenraad Vrije Universiteit).

Op de Osdorper Scholengemeenschap nam het ANJV het initiatief om de scholieren voor hetzelfde doel te activeren, terwijl het voor de woning van premier Den UYL in Buitenveldert een "picket-line" organiseerde.

Ter gelegenheid van het bezoek van de gouverneur van Djakarta hebben ANJV-ers in Amsterdam, Den Haag, Eindhoven en Schiedam met borden en spreekkoren aan de vertegenwoordigers van het "Suharto-regiem" te verstaan gegeven dat zij absoluut niet welkom waren.

Na een "picket-line" voor het hotel te Amsterdam, waar de Indonesiërs verbleven, volgden ANJV-ers de delegatie ook op de rondvaart die zij door de Amsterdamse grachten maakte.

Volgens een artikel in "De Waarheid" leidde de actie van het ANJV ertoe dat de delegatie in Eindhoven via een achteruitgang naar Philips werd geleid nadat, eveneens tengevolge van de ANJV-actie, de ontvangst op het stadhuis was afgelast.

Aanvankelijk zou door ANJV, ASVA, de FJG en de SRVU op 2 oktober in Amsterdam nog een demonstratie georganiseerd worden tegen het Suhartobewind en voor de ondersteuning van de "verzetsbeweging" in Indonesië. Tengevolge van de gebeurtenissen in Spanje is deze demonstratie echter voor onbepaalde tijd uitgesteld.

*

* *

Nederlandse Vrouwenbeweging

De NVB, die zelden of nooit op eigen initiatief actie voert, heeft op 6 september j.l. tegen de doodvonnissen in Spanje gedemonstreerd.

De afdeling Den Haag organiseerde op die dag een "picket-line" voor de Spaanse Ambassade om hun eis: vrijheid voor GARMENDIA en OTAEQUI kracht bij te zetten.

*
* *

Rechts-extreme groeperingen

Nederlandse Volksunie

De in 1971 opgerichte organisatie Nederlandse Volksunie streeft onder meer de zogenaamde Heel Nederland Gedachte na - een gedachte waar in Nederland en Vlaanderen een eenheid moeten gaan vormen - en propageert een fervent anti-communisme.

De NVU telt thans ca 60 leden, waarvan een aantal een "oorlogsverleden" heeft. Orgaan van de organisatie is het blad "Wij Nederland w.o. De Vlam".

NVU-activiteiten van enige betekenis steunen voornamelijk op voorzitter J.G. GLIMMERVEEN, die met zijn verkiezingscampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen in Den Haag in mei 1974 nogal wat stof deed opwaaien. GLIMMERVEEN maakt echter thans de indruk in politiek opzicht weinig meer te zullen ondernemen tot er een definitieve uitspraak is gedaan in de tegen hem aangespannen gerechtelijke procedure wegens belediging van een bevolkingsgroep (i.c. de Surinamers). De Hoge Raad vernietigde op 24-6-1975 het arrest van het gerechtshof te Den Haag, waarbij GLIMMERVEEN ontslagen werd van rechtsvervolging. De zaak werd door de Hoge Raad teruggevoerd naar het gerechtshof in Amsterdam. Het ontslag van GLIMMERVEEN uit de functie van boekhouder bij SHAPE Technical Centre in Den Haag werd inmiddels nietig verklaard.

Er is sprake geweest van de oprichting van een soort ordedienst die er voor zou moeten zorgen dat bijeenkomsten van de NVU ongestoord plaats kunnen vinden. Men is echter nog niet in staat gebleken hiervoor voldoende personen te interesseren. Pogingen van enkele militante jongeren, onder wie E.A.J. van ENGELAND, om, overigens buiten de NVU-leiding om, "knokploegen" te formeren, mislukten tot op heden eveneens. Wel richtte Van ENGELAND ultimo 1974 de Eerste Nationalistische Jeugd Vereniging op, die slechts enige reactie van links georiënteerde organisaties opriep, maar geen activiteiten heeft ontwikkeld.

De NVU onderhield contact met het Vlaams-activistische Verbond van Nederlandse Werkgemeenschappen-Were Di, het Comitato Tricolore per gli Italiani nel Mondo (opgericht door de neo-fascistische organisatie MSI)

en incidenteel met de Franse rechts-extreme organisatie Front National.

Een viertal NVU-leden, onder wie genoemde E.A.J. van ENGELAND, waren te gast bij de Westduitse extreem-rechtse jongerenorganisatie Wiking Jugend i.v.m. plannen in Nederland een afdeling van de Wiking Jugend op te richten.

Onlangs hadden vertegenwoordigers van de NVU, onder wie GLIMMERVEEN, een gesprek met de Surinamer R.R. NUNES, die in contact zou staan met de bekende Raymond WESTERLING en die plannen zou hebben een huurlingenleger te formeren om in Suriname de macht te grijpen. Met de Surinamer G.A. BAKER, die eveneens een huurlingenleger op de been zou willen brengen, waarbij GLIMMERVEEN als instructeur zou kunnen gaan werken, wilde GLIMMERVEEN niet in zee gaan.

GLIMMERVEEN stelde bij zijn benoeming tot voorzitter van de NVU de voorwaarde dat hij zonder enige verplichting zou kunnen overstappen naar een partij of organisatie die hem meer financiële steun en/of meer kans op een goede politieke of maatschappelijke positie zou kunnen garanderen. Het laat zich aanzien dat hij met deze mogelijkheid, waardoor hij de NVU dan wellicht in een min of meer chaotische toestand zal achterlaten, nog steeds rekening houdt. Vooralsnog echter heeft GLIMMERVEEN plannen om voor de Volksunie deel te nemen aan de eerstvolgende verkiezingen.

Partij Nieuw Rechts

Ook de PNR heeft meegedaan aan de gemeenteraadsverkiezingen in mei 1974 en wel in Den Haag en Amsterdam, waar in het kader van de verkiezingscampagne affiches werden verspreid met een racistische tekst. Op de kandidatenlijst stond, behalve lijsttrekker Max LEWIN, onder meer J. BAANK. Beiden werden medio februari 1975 gearresteerd na een poging tot een bomaanslag op een gedeelte van de metro-bouw in Amsterdam-Bijlmermeer. Het lag in de bedoeling de schuld van deze aanslag, die uitgevoerd had moeten worden door o.m. J. BAANK, te werpen op een aantal linkse organisaties die op 15-2-1975 in Amsterdam demonstreerden tegen de bouw van de metro. De springmiddelen, die al geruime tijd in het bezit waren van G. BAANK, waren vervaardigd door een medewerker van het Technologisch Laboratorium RVO/TNO te Rijswijk.

De kansen dat de PNR deze crisis te boven zal komen lijken uiterst gering, omdat de activiteiten die uitgingen van de partij hoofdzakelijk

door LEWIN werden geïnitieerd. Het blad "De Vrije Pers", met ca 800 abonnees begin 1975, tot dan toe de spreekbuis van de partij, verschijnt thans onder hoofdredacteurschap van D.SCHEPS.

Nationale Veiligheids Brigade en Nationale Partij Nederland

De Nationale Veiligheids Brigade, welke organisatie zich o.l.v. de heer P.M.J. van der LINDEN keerde "tegen de gevaarlijke, subversieve en milieubedervende daden van andere volksgenoten", bestaat nog slechts op papier. De postbus van de NVB in Den Haag staat op naam van de vroegere NVB-activist, A.M. van der VELDE, die op zeer goede voet staat met J.G.GLIMMERVEEN van de NVU.

Eerdergenoemde Van der LINDEN heeft in april 1974 de Nationale Partij Nederland opgericht, een organisatie die in het Kiesregister staat ingeschreven maar tot nu toe geen activiteiten heeft ontwikkeld.

Dietse Solidaristische Beweging

De DSB, die pleit voor de eenheid van Nederland en Vlaanderen, lijdt in Nederland een kwijnend bestaan. Officieel orgaan van de DSB is het blad "Vrij Dietsland".

Verbond van Nederlandse Werkgemeenschappen-Were Di

De Noord-Nederlandse Kring van het Verbond van Nederlandse Werkgemeenschappen-Were Di, welke organisatie als ideaal de zogenaamde Heel Nederland Gedachte nastreeft, ontplooit reeds gedurende geruime tijd geen activiteiten. Wel fungeert L.LOGGER, die ook het penningmeesterschap van de Jan Hartmanstichting op zich genomen heeft, als contact-adres voor Were Di in Nederland.

Een aantal leden van de kring van Were Di in België ageerde met enkele NVU-leden tegen de opvoering in Amsterdam van het toneelstuk "Cyriel Verschaeve" (overleden dichter en denker van het Vlaamse fascisme) van de Belgische auteur Bert VERHOYE.

The Northern League

The Northern League, een organisatie die de suprematie van het blanke ras verkondigt, telt slechts een gering aantal leden in Neder-

land. De functie van secretaris-generaal wordt vervuld door de Nederlander Jan KRULS, die tevens hoofdredacteur is van het Engelstalige orgaan van de League "The Northlander". Contacten onderhoudt The Northern League via KRULS met het Geschiedkundig Genootschap De Wende, de Engelse organisatie Racial Preservation Society en het Deutsche Kulturwerk Europäische Geistes.

Jan Hartmanstichting

Ofschoon enkele leden van de stichting, welke genoemd werd naar de in 1968 overleden SS-officier Jan HARTMAN, blijven vasthouden aan hun nationaal-socialistische denkbeelden, beweegt de stichting zich tot nu toe niet op politiek terrein. De belangrijkste doelstelling blijft de materiële en geestelijke hulpverlening aan daarvoor in aanmerking komende voormalige politiek delinquenten.

In dit verband onderhoudt de stichting contacten met het zgn. Paul Hauserfonds van de Duitse "Hilfsgemeinschaft auf Gegenseitigkeit der Soldaten der ehemaligen Waffen SS" (HIAG).

Mevrouw HARTMAN, weduwe van de eerdergenoemde Jan HARTMAN, draagt zorg voor de verspreiding in Nederland van het orgaan van de HIAG "Der Freiwillige", welk blad in Nederland ca 30 abonnees telt.

Geschiedkundig Genootschap De Wende

Het in 1972 door enkele voormalige politiek delinquenten opgerichte Genootschap bestaat voornamelijk uit oud-NSB-ers en oud/SS'ers, die gratis het door het Genootschap uitgegeven blad "De Wende" ontvangen. Het blad, dat ca 150 lezers telt, kan zichzelf financieel bedruipen, ofschoon er geen abonnementsgelden betaald worden. "De Wende" heeft niet-officiële contacten met de NVU en The Northern League.

Onlangs is het Genootschap ook begonnen met het organiseren van bijeenkomsten. Een bijeenkomst voor lezers uit de Noordelijke provincies werd gehouden in Duitsland in april 1975. Blijkens de uitnodiging, die slechts aan een groep geselecteerde lezers werd gezonden, moest bij het begin van de bijeenkomst een door de organisatoren getekende toegangskaart en een legitimatiebewijs getoond worden.

Het Genootschap zegt geen politieke doelstellingen te hebben. Het wil wel het nationaal-socialisme op historische gronden rechtvaardigen en avonden organiseren voor diegenen die aanhanger zijn (geweest) van de "nationaal-socialistische gedachte".

COMMUNISME IN DE ARABISCHE WERELD: DE CP-EGYPTE HERBOREN

Er zijn de afgelopen decennia in de verhoudingen tussen de communistische partij van de Sowjet-Unie (CPSU) en de andere communistische partijen zoveel schakeringen opgetreden, dat er over deze verhoudingen niet veel algemeen geldende opmerkingen kunnen worden gemaakt.

De betrekkingen met de regerende partijen in de satellietlanden hebben hun eigen karakter, waarin overigens ook nog de nodige nuances bestaan. Dan zijn er de betrekkingen met de Westeuropese partijen, waarvan een aantal zich in meer of mindere mate autonoom ten opzichte van de CPSU tracht op te stellen. De betrekkingen met de Joegoslavische partij hebben weer een eigen aard, en tenslotte zijn er nog de verhoudingen met de CP-China en de Albanese CP, die gedegenereerd zijn tot een volstrekte breuk, die wederzijds met scheldkanonnades wordt uitgeleefd.

Hoewel formeel ook gewijzigd, herinneren nog slechts de relaties tussen de CPSU en de Arabische en de niet-regerende Latijns Amerikaanse CP-en aan de dagen van de Komintern, toen de CPSU nog kon rekenen op "spontane", ongekwalificeerde steun voor alles wat zij voorstelde, en op woede over alles wat zij afkeurde. Overigens geldt dit partijen - en met name de Arabische - die over het algemeen niet veel voorstellen. Ogenschijnlijk ontgaat dit de CPSU, want zij wil wel eens de indruk vestigen aan de uitspraken van de kleinste en zwakste partijen grote waarde te hechten. Zo bekleedt de CPSU haar betrekkingen met bijvoorbeeld de CP van het eiland Martinique met een ernst die op de argeloze aanschouwer wat potsierlijk overkomt.

Voor de CPSU hebben de zwakke, van haar sterk afhankelijke partijen echter gezamenlijk een waarde die niet moet worden onderschat. Afgezien van het feit dat zij het internationale beeld van de communistische beweging completeren, en hun nut hebben als contactpunten voor de Sowjet-Unie, leveren zij de CPSU, dankzij hun afhankelijkheid, bij internationale communistische conferenties een automatische meerderheid op voor haar standpunten. De ironie is hierbij dat juist de partijen die een daadwerkelijke gelijkwaardigheid met de CPSU bepleiten, en pogen zich autonoom op te stellen, door de fictieve gelijkwaardigheid van de zwakken in een minderheidspositie worden gemanoeuvreed.

Wel geldt uiteraard, dat hoe minder een partij te betekenen heeft, hoe eerder de CPSU bereid zal zijn, bij het optreden van een conflict

tussen de belangen van die partij en een staatsbelang van de Sowjet-Unie, toe te staan dat onfortuinlijke leden van deze partij - in de beeldspraak van LENIN - als mest op de akker van de toekomst worden omgeploegd. Treffend is dan toch weer de trots waarmee overlevenden van vervolging door gezagsdragers op wie Sowjetleiders heildronken uitbrachten, zich door dezelfde Sowjet-leiders de Orde van LENIN op de borst laten spelden.

Als men zich nu afvraagt welke niet-regerende communistische partijen voor de Sowjet-Unie bij het bepalen van haar buitenlandse politiek een belangrijk gegeven kunnen zijn, dan ligt het voor de hand dat het eerst gedacht zal worden aan partijen van "belangrijke" landen, die bovendien het politieke gebeuren in eigen land op welke wijze dan ook beïnvloedend kunnen beïnvloeden.

Wat dat betreft staan de Arabische CP-en niet erg hoog genoteerd. In geen enkel Arabisch land, met de mogelijke uitzondering van Zuid-Jemen, bestaat er tot nu toe een communistische partij die niet door de - daar toe vaak genoeg genegen gebleken - machthebbers met weinig moeite lam gelegd kan worden. In de Sowjet-Arabische betrekkingen hebben de Arabische CP-en tot nu toe dan ook steeds in de marge gestaan. Omdat deze partijen betrekkelijk gemakkelijk door de CPSU kunnen worden gemanipuleerd, en vooral ook omdat de Sowjet-Unie in haar Arabische politiek nu de tegenslag van de heroriëntering van Egypte heeft moeten incasseren, heeft het toch zin aan het communisme in dit land, en meer in het algemeen aan het communisme in de Arabische wereld, enige aandacht te besteden.

Een ideologie voor minderheden?

Dat het communisme in de Arabische wereld nog altijd weinig weerklank heeft gevonden, is op zich niet zo'n bijzonder verschijnsel. Het communisme is immers door niemand minder dan LENIN impliciet als impopulair erkend en gedefinieerd, met de leer van de voorhoedepartij en de uitstippeling van de subversieve infiltratietaktiek als aangewezen middel om aan de macht te komen. Nog altijd loopt volgens de ideologen van het Kremlin de communist op de rand van de ketterij als hij in plaats van ervan uit te gaan dat hij per definitie een volksmandaat heeft, te zeer tracht zich te schikken naar wat naar Westerse democratische maatstaven de volkswil zou zijn.

Zelfs tegen deze achtergrond is echter de impopulariteit van het communisme in de Arabische wereld voor de CP-en in de regio een voortdurende zorg. Typerend voor het Arabisch communisme is namelijk dat het in de regio is geïmporteerd door vreemdelingen, en dat het voornamelijk etnische of religieuze minderheden heeft aangesproken.

Zo werd de CP-Egypte in 1923 opgericht als voortzetting van de drie jaar eerder door de joodse juwelier, Joseph ROSENTHAL, gestichte Egyptische Socialistische Partij. De partijleiding bestond in de eerste jaren voornamelijk uit Grieken en Italianen, en van de enkele honderden leden die de partij tot de tweede wereldoorlog telde, was nauwelijks 10% Egyptenaar. In de veertiger jaren waren in de beweging figuren als Henri CURIEL en Hillel SCHWARTZ actief.

Hoewel een aantal Egyptische intellectuelen, zoals de schrijvers AWAD en MAHFOUZ, en de filosoof BADAWI zich tot het marxisme aangetrokken voelde, kreeg Egypte pas in de persoon van majoor Khaled MOHIEDDINE zijn eerste autochtone communist van enig gewicht. Oorspronkelijk een wapenbroeder van NASSER in de beweging van de Vrije Officiëren, streefde MOHIEDDINE, die bekend werd als de "Rode Majoor", binnen het kader van NASSER's in 1962 opgerichte Arabische Socialistische Unie (ASU), Egypte's enige legale politieke organisatie, de vorming na van een "revolutionaire voorhoedepartij", die "het zenuwstelsel van de ASU" moest vormen, en vanuit deze organisatie "de massa's" moest leiden. Bij de beschouwing over de verdere ontwikkelingen in Egypte komen wij hierop straks terug.

De grote man van de CP-Syrië, en aanvankelijk ook van de CP-Libanon, Khaled BAGDASH, is een Koerd. Het Koerdenbestand in deze partij, evenals overigens in de CP-Irak, is beduidend. Ook algemeen secretaris Aziz MUHAMMAD van de CP-Irak en verschillende andere vooraanstaande Iraakse partijfiguren zijn Koerden.

Ook in de leiding van de CP-Libanon spelen representanten van minderheidsgroepen de belangrijkste rol. Nicola SHAWI, die sedert 1958 algemeen secretaris is, is - opmerkelijk genoeg voor een communistische partijleider - een belijdend christen. Nu is Libanon wel het enige Arabische land waarin christenen een groot deel van de bevolking uitmaken, maar SHAWI is niet, zoals de meeste Libanese christenen, een Maroniet*). Hij is Grieks Katholiek. Youssef Al-HELOU, die het weekblad Al Akhbar van

*) De Maronitische christenen vormen een kerkgemeenschap, die weliswaar een band heeft met Rome, maar in grote trekken autonoom is.

de CP-Libanon redigeert, is van Griekse afkomst. Artine MADOYAN, evenals Al HELOU lid van het Politiek Bureau, is een Armeniër. Hij leidde in het verleden een eigen Armeens-Libanese communistische groepering, die later aansluiting vond bij de CP-Libanon.

Wij zouden kunnen doorgaan, maar de belangrijkste partijen hebben wij wel gehad. In feite zou kunnen worden gesteld dat het communisme in de Arabische wereld slechts in Israël onder Arabische moslems een duidelijke weerklank heeft gevonden. Maar daar zijn deze weer in de minderheid.

Numerieke sterkte

Het bovenstaand gegeven laat zich voor wat betreft de drie grootste partijen, de Syrische, Libanese en Iraakse, vertalen in ledentallen die worden geschat op enkele duizenden. De Egyptische partij ontbond zich, met de zegen van de CPSU, in 1965. Haar leden, die toen opgingen in de ASU, werden op dat moment geschat op een kleine duizend. De verboden Jordaanse partij zou tussen de vijfhonderd en duizend leden, vrijwel allen Palestijnen, tellen. De Tunesische, Algerijnse, en Marokkaanse partijen, alle ook illegaal, hebben elk naar schatting niet meer dan een paar honderd leden. De Soedanese CP moet ten tijde van de mislukte staatsgreep tegen president NUMEIRI in 1971 naar verhouding vrij groot zijn geweest. Er werden toen in ieder geval duizenden personen gearresteerd, die partijlid heetten te zijn. Welke kern deze catastrofe heeft overleefd, is niet vast te stellen. In Libië en op het Arabisch schiereiland is het communisme geheel te verwaarlozen, met als opmerkelijke uitzondering Zuid-Jemen. Hier bestaat een communistische partij, de Democratische Volksunie, maar belangrijker is dat het radicale, regerende Nationale Front van dit land, dat vóór de onafhankelijkheid in 1967 het armste en meest feodale Arabische land was, aansluiting heeft gezocht en gevonden bij de communistische machtscentra. In zeker opzicht doet het Zuid-Jemen van vandaag enigszins denken aan het Cuba in de beginperiode van CASTRO. Het is er wel een armzalige karikatuur van, want het land is letterlijk overspoeld door een bonte mengelmoes van hulpverleners: Sowjetrussische technici, Chinese landbouwers, Noordkoreaanse sport- en toneeladviseurs, Cubanen die de militia opleiden, en Oostduitse veiligheidsexperts die de leiding van de Zuid-Jemenitische politie op zich hebben genomen. Onder deze omstandigheden lijkt de Zuid-Jemenitische CP in ieder geval wel meer

dan de partijen in alle andere Arabische landen de gelegenheid te hebben een sterke positie op te bouwen.

Dissidente communisten

In het voorgaande hebben wij het gehad over de traditionele, Moskou-gebonden Arabische CP-en. Evenals elders zijn ook in de Arabische wereld enkele splintergroeperingen ontstaan, die zich communistisch of marxistisch-leninistisch noemen, en in sommige gevallen zijn of ooit eens werden geïnspireerd door de CP-China, maar in andere zich vanuit een vaag anti-kapitalistisch, anti-imperialistisch credo tot organisaties hebben ontwikkeld die voornamelijk door geneigdheid tot terrorisme kunnen worden gekenschetst. Volledigheidshalve verdienen deze vermelding. Tot de eerste behoren enkele groeperingen in Egypte en Libanon, waaronder tot maart 1973 de Unie van Marxistisch-Leninistische Cellen van Libanon onder oud-CP-er Jamil SHATILA, welke door de in China teleurgestelde SHATILA omstreeks die tijd werd ontbonden. Tot de laatste behoort de Arabische Communistische Organisatie, die in verschillende Arabische landen, maar vooral in Libanon is opgetreden als een terroristische organisatie die het gemunt heeft op Westerse vestigingen in de Arabische wereld.

Voor organisaties van het laatste type heeft het KGB wellicht nog belangstelling, de CPSU alsook de Arabische CP-en houdt zich verre van hen. Dit betekent niet dat de CPSU en de aan haar gelieerde partijen het geweld als strijdmiddel in principe afwijzen. Wat dat betreft hanteren deze echter stringente criteria van doelmatigheid, die in niet geringe mate mede zijn afgestemd op de internationale belangen van de Sowjet-Unie. In sommige gevallen zijn militante splintergroepen juist ontstaan omdat activisten die mogelijk een ideologisch onderkomen hadden kunnen vinden in één van de CP-en, noch het geduld noch het onbegrensde vertrouwen in de wijsheid en de goede trouw van de CPSU konden opbrengen, die de oude garde van de Arabische communisten typeert.

De Egyptische communisten en de CPSU

In zijn pogingen Egypte binnen de invloedssfeer van de Sowjet-Unie te brengen, negeerde CHROESTSJOV ogenschijnlijk dat NASSER's "Arabisch socialisme" in theorie en praktijk nauwelijks enige gelijkenis vertoonde met het marxisme. Ook bekommerde hij zich weinig over het lot van

de Egyptische communisten. De junta die koning FAROEK in 1952 afzette, was de communisten niet beter gezind dan de monarch die zij verdreef. Sociale onrust werd vrij automatisch - zij het vaak terecht - geweten aan communistische agitatie, en toen NASSER in 1954 NAGUIB verwijderde, heette het ondermeer dat deze had "samengespannen met communisten". NASSER's maatregelen tegen de communisten werden echter vooral na 1958 scherp, toen hij bij de Syrische CP op verzet stuitte tegen de vorming van de Verenigde Arabische Republiek als aanzet tot een grotere Arabische Eenheid onder NASSER's leiding. De Syrische CP was daartoe aangemoedigd door de Iraakse, die invloed had weten te krijgen in het nieuwe regiem van de zich als concurrent van NASSER opwerpende KASSEM. Zowel in Egypte als in Syrië werd hard opgetreden tegen de "separatisten". De leider van de Syrische CP, Khaled BAGDASH, vluchtte naar Irak en bleef daarna tot 1966 in Oost-Europa.

De betrekkingen tussen Egypte en KASSEM's Irak (waarmee de Sowjet-Unie begin 1959 een verdrag tot technische en economische samenwerking sloot) werden, vooral nadat Syrië in 1961 uit de Verenigde Arabische Republiek trad, wel wat beter, maar hartelijk werden zij pas nadat het pro-communistische regiem van KASSEM in november 1963 door een bloedige staatsgreep werd vervangen door een nieuw Baath-regiem onder premier AREF. De Iraakse communisten werden door AREF genadeloos vervolgd, hetgeen de Sowjet-Iraakse betrekkingen aanzienlijk bekoelde, maar CHROESTSJOW er niet van weerhield om in mei 1964 samen met AREF de feestelijkheden bij te wonen ter gelegenheid van de voltooiing van de eerste fase van de bouw van de Assoean-dam, die met behulp van Sowjet-Russische financiële en technische steun was geschied.

Gastheer NASSER, die in 1959 AREF's voorganger KASSEM een agent van het internationaal communisme had genoemd, en CHROESTSJOW een zwetser, prees bij deze gelegenheid zijn hoge Russische gast, die op zijn beurt hulde bracht aan NASSER's "republiek, die de weg van de socialistische ontwikkeling" had gekozen. Hij wenste de burgers van de VAR "veel succes op de weg van de socialistische opbouw". Voor Egypte's communisten, die evengoed als CHROESTSJOW wisten dat deze ideologische lauwerkrans volstrekt onverdiend was, moet het wel een schrale troost zijn geweest, dat NASSER als gaste voor het bezoek van de Sowjetleider een aantal van hen op vrije voeten stelde.

In april 1965 nodigde NASSER de CP-Egypte, die legaal toch al geen bestaansrecht had, uit zich te ontbinden en moedigde hij haar leden aan zich aan te sluiten bij de ASU. De partij gaf hiëraan gehoor. Hoewel deze ontwikkeling een gevolg was van een overeenkomst die de inmiddels afgezette CHROESTSJOW in 1964 met NASSER maakte - waarbij werd afgesproken dat individuele communisten voor de opheffing van hun organisatie beloond zouden worden met regeringsposten op hoog en middenniveau - moeten CHROESTSJOW's opvolgers in de leiding van de CPSU er hun fiat aan hebben gegeven. Weliswaar draaiden deze de ideologische slordigheid waarmee CHROESTSJOW politieke ontwikkelingen in Derde Wereld-landen, i.c. Egypte, had geïnterpreteerd terug naar een meer orthodoxe beoordeeling, de bereidheid om goede relaties met deze landen te cultiveren verminderde niet.

De ontbinding van de CP had voor de Egyptische communisten, die zich nadien "marxisten" noemden, het voordeel dat zij voor het eerst konden gaan functioneren binnen het raam van de legale politiek. Zoals eerder vermeld, hoopten zij binnen de ASU een kern te kunnen vormen, die de massa-organisatie de door hen gewenste richting zou geven. De nieuwe situatie bood ook perspectieven aan het KGB, hetgeen aan het licht kwam toen SADAT, die na NASSER's overlijden in september 1970 staatshoofd werd, in mei 1971 een samenzwering tegen hem o.l.v. vice-president Ali SABRI in de kiem smoordé. De daarbij betrokken presidentieel adviseur, Sami SHARAF, bleek al jaren een agent van het KGB te zijn geweest.

Een en ander was voor SADAT geen aanleiding om de betrekkingen met de Sowjet-Unie niet vriendschappelijk te houden. Integendeel, het vriendschapsverdrag met de Sowjet-Unie, waarvan de Egyptische president nu zegt dat geen enkele Egyptenaar er een cent voor geeft, werd kort na de arrestatie van SABRI c.s. gesloten. Direct daarna, in juli 1971, kwam echter de mislukte staatsgreep tegen president NIMEIRI van Soedan, die ook in Egypte repercussies had. Verschillende Egyptische "marxisten", o.w. Khaled MOHIEDDINE, kregen huisarrest. De gespannen toestand aan het Suezkanaal leidde in de daarop volgende periode weer tot een toenadering tot de Sowjet-Unie en verschillende Egyptische "marxisten" kregen hoge posten in de regering. Nadat SADAT tot de conclusie kwam dat de Sowjet-Unie niet bereid was de Arabische landen te steunen in een beslissende aanval op Israël en op de verjaardag van de staatsgreep der Vrije Officieren, 23 juli 1972, bekend maakte dat de Sowjet-Russische militaire

adviseurs Egypte moesten verlaten, ging het evenwel bergafwaarts zowel met de betrekkingen tussen Egypte en de Sowjet-Unie, als met de tolerantie van het regiem jegens de "marxisten".

Meer dan honderd journalisten en schrijvers werden in januari 1973 na de studentenonlusten als lid van de ASU geschorst. Zij heetten officieel "linkse avonturiers" te zijn. Onder hen bevond zich een niet gering aantal vroegere CP-leden. Hand in hand met het terugdringen van het "marxistische" element in de ASU en de overheid, ging een verlegging van het accent in het economisch beleid van de regering, van de publieke naar de privé sector. SADAT's kritiek op de Sowjet-Unie werd steeds feller, zo niet ronduit beledigend.

Hoewel de Sowjet-Russische pers zich niet onbetuigd liet en er aanwijzingen zijn dat vanuit de Sowjet-ambassade in Cairo ontevredenheid met het regiem en acties tegen SADAT werden en worden aangewakkerd, zijn de officiële regeringsverklaringen van de Sowjet-Unie met betrekking tot het huidige Egyptische regiem nog immer correct van toon gebleven. De Sowjet-Unie toont zich wel gekwetst, maar schijnt nog altijd ruimte te laten voor een verbetering van de verhoudingen met SADAT.

Een indicatie dat de Sowjets wat dit betreft niet veel hoop hebben, kwam op 1 mei j.l. toen een clandestien orgaan, Al Intissar (Overwinningen), van de CP-Egypte verscheen, waarin aan alle communistische en arbeiderspartijen van de wereld kond werd gedaan van de wederoprichting van de partij. Op 3 augustus j.l. verscheen in het Libanese blad As Safir een verklaring van de CP-Egypte, waarin het regiem van SADAT op de volgende punten negatief werd geëvalueerd:

1. Deviatie van de progressieve, patriottische lijn van NASSER en versterking van de banden met het imperialisme.
2. Het zoeken naar een "Amerikaanse" oplossing van het conflict met Israël.
3. Het desavoueren van de "strategische alliantie" met de Sowjet-Unie en het versterken van de banden met de "reactionnaire Arabische regimens".
4. "Anti-democratische" maatregelen in de binnenlandse politiek en bevordering van de privé sector van de economie, in plaats van de publieke.

De Egyptische CP onderscheidde in het regiem "patriottische" krachten, "weifelaars" en "huurlingen". Het is tegen deze laatsten, dat de

partij verklaarde met alle macht te zullen strijden.

Aanvankelijk was het niet duidelijk of de "CP" die hier aan het woord was, met de zegen van de CPSU was herboren. De publicatie van het standpunt van de CP geschiedde niet in Al Nida, het blad van de CP-Libanon, maar in een "burgerlijke" Libanese krant. Aan de annonce van de wederoprichting was door de CPSU en de Arabische zusterpartijen geen (publieke) aandacht besteed. Nog in april 1975 waren bovendien de Arabische communistische partijen op een regionale conferentie bijeengekomen, waarbij - naar verluidt op uitdrukkelijk verzoek van de CPSU - geen Egyptische communisten aanwezig waren. Hoewel op de bijeenkomst wel over de wenselijkheid van de wederoprichting van de CP-Egypte zou zijn gesproken, leek het er toen in ieder geval nog op dat de CPSU de mogelijkheid van actie van "marxisten" binnen de ASU, waar de CPSU betrekkingen mee onderhoudt, niet geheel wilde afschrijven.

Op 9 september j.l. citeerde het blad van de CP-Libanon, Al Nida, echter een "zagsman van de CP-Egypte" alsof het vanzelfsprekend was dat de partij weer bestond. Tenzij de CP-Libanon hiermee - en dit lijkt onwaarschijnlijk - het standpunt van de CPSU naast zich neergelegd heeft, houdt dit citaat mede een indirecte goedkeuring door de CPSU van de wederoprichting van de CP-Egypte in.

De wijze waarop de partij zich in haar openingsverklaring tegen het regiem van SADAT opstelt, betekent dan ook dat de CPSU meent dat dit regiem nu in alle ernst moet worden bestreden, omdat het niet langer het etiket "progressief" verdient, wat nog wél het geval is met de huidige regiems in Syrië en Irak, waarmee de nationale CP-en wel mogen en tot op zekere hoogte ook kunnen samenwerken.

Vooralsnog hebben de wederoprichters van de CP-Egypte zichzelf niet geïdentificeerd. Khaled MOHIEDDINE, die ook de laatste jaren in het internationaal communistische mantelwezen, met name als voorzitter van de Egyptische vredesbeweging, actief is geweest, blijft een van de sleutelfiguren. Het is echter ook mogelijk dat vooraanstaande "marxisten" zich vooralsnog niet met de partij zullen identificeren. Met name kan hierbij gedacht worden aan de journalist, Lufti Al-KHULI, die lid is geweest van het centraal comité van de ASU en redacteur van het ideologisch blad van de ASU, Al Tali'ah. Hij was een dergenen, die in januari 1973 als lid van de ASU werd geschorst. Op 16 juli j.l., dus na de wederoprichting van de CP, verscheen van zijn hand in het dagblad Al Achram een beoordeling van de politiek van

SADAT t.o.v. de Sowjet-Unie, waarin hij een voorzichtige scepsis liet blijken, maar geen waardeoordeel uitsprak. De indruk die Al-KHULI met dit artikel vestigde, is dat hij eerder als een kritische begeleider van SADAT's politiek dan als een bestrijder ervan wenst op te treden. Enkele zodanige figuren zouden in deze rol kunnen worden gehandhaafd.

Een factor van enige betekenis in de Egyptische politiek zal de partij zeker op afzienbare termijn niet kunnen zijn. Dit zal met haar wederoprichting ook niet zijn beoogd. Deze houdt wel een erkenning in dat de tactiek van actie binnen het raam van de ASU onjuist is gebleken, en betekent dat er tot een nieuwe planning op lange termijn is besloten. Zelfs als de komende ontwikkelingen in Egypte en het Midden-Oosten zouden leiden tot de val van SADAT en het aan de macht komen van een regering in Cairo, die weer naar de Sowjet-Unie zou neigen, kan worden verwacht dat de Egyptische communisten naar het patroon van hun broeders in Syrië, Libanon en Irak, voortaan zonder verlies van de eigen identiteit zullen pogen samen te werken met "progressieve" groeperingen, die geporteerd zijn voor goede betrekkingen met de Sowjet-Unie.

*

* *